

Hanna

J. L. Runeberg

The Project Gutenberg EBook of Hanna, by J. L. Runeberg

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Hanna

Author: J. L. Runeberg

Release Date: August, 2005 [EBook #8669]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on July 31, 2003]

Edition: 10

Language: Finnish

Character set encoding: ASCII

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HANNA ***

Produced by Robert Connal, Tapio Riikonen
and the Online Distributed Proofreading Team.

HANNA

Livros Grátis

<http://www.livrosgratis.com.br>

Milhares de livros grátis para download.

Kolme laulua

J. L. Runeberg

Suomentanut P. Cajander

ENSI LEMMELLE.

Ens lemmeltaeni kerran tiedustin:
eloni taehti, kuinka synnyitkaeaeen,
ja mistae lempeaen sae loistos sait?

Ja taehti lausui: naeitkoe milloinkaan,
kuink' aekin pieni pilvi kaihtaa mun?

Ma lausuin: pilven milloin heleaen
ja milloin synkaen naein sun peittaevaen,
yht' olit kirkas taas, kun haihtui tuo.

Taas lausui taehti: naeitkoe, kuinka mun
pian himmentaeaepi paeivae maallinen?

Ma lausuin: monen paeivaen loistossaan
naein nousevan ja valos voittavan,
se yhae laski, sin' et milloinkaan.

Ja taehti taas: valooni luotatko,
elosi toivon siitae sytyttaein?

Ma lausuin: pilven takaa hymys naein
ja paeivaen loiston takaa tuikkehes,
viel' loistat tuolla puolen haudankin.

Nyt lausui taehti: tunnetko sa mun?

Ma oman rintas olen huokaus,
mi rauhan toivoss' etsi taivastaan,
Ma oman henkes olen vaelkaehdys,
mi saeteillen lens synnyinmaahansa,
ma oman sielus paeivaenpaiste oon,
sae hellaess' elaet hohtehessani.

ENSIMMAEINEN LAULU.

Kuin virta tunturin
ja laehde laaksomaan--
sen verran kumpikin
vain tunki tuttuaan.

Tullut on riemuineen juhannuksen ilta jo. Laeness
aurinko kirkasna loisti ja loi valoan ikivanhaan
pappilahan, joka tyynen lammen lahdessa paeilyi.
Mut kamarinsapa ikkunass' arvosa pastori istui,
piippua poltti ja tiellen paein loi hartahan katseen,
joskus loeyhaeyttaein savupilven pois kaedellaensae.
Mielissaeaeen Turust' ootti haen nyt taenae iltana poikaans
ainoista, armastaan, ikaevoeityae ainakin vuoden.
"Jos hyvin kaey sinun tutkintos ja jos saat hyvaet lauseet,

tuo kesaeseuraksi itselles joku kumppani koeyhae,
muuten sa nuorena taeall' ikaevystynet vanhojen kesken."
Kirjoittanut oli naein, tytyvaeisenae nyt tupakoiden
vartosi kumpaakin, etupaeaessae tok' armasta poikaa.

Vaan haenen ainoa tyttaerens, seitsentoistias Hanna
kangaspuillahan viel' emannennoeitsijae-huonehess' istuu.
Terve haen on, punottaa kuin varjossa mansikkamarja,
kun, puku notkea yllaeaen, siin' ilo-tointahan hoitaa.
Rinta, miss' on sydaen tahraton alla, se paulomatonna
paisuen nousee, aaltoillen haenen henkaeyksistaeaen,
kun haen syoestaevaetaeaeen kaesivarsin paljahin viskoo.
Silmaepae kirkas on niinkuin peili ja riemusta loistaa.

Vielae haen jatkanut ois, jos ei olis joutunut juhla,
naehden riemulla naein yhae raidan liittyvaen raitaan;
vaan kun kellon helkynnaen kamarista haen kuuli,
herkesi toimestaan haen, koppahan puolat ja langat
laski, ja otsaltaan hiussuortuvan kostean pyyhkaes.
Tyoetaeaeen silmaesi sitten mielissaeaen hymyellen,
saksihin tarttui, katkaisten kudelankojen paeitae,
aeaeneti vain, mut naein toki haasteli haen sydaemessaeaen:
"Tuskin on kangasta sievempaeae; puna tuo miten kauniist'
yhdistyy sinen kanssa, ja reunassa rihmanen keltaa!
Jospahan huomenna tuosta jo ois hame paeaellaeni mulla!
Kerta kun, yllaeni tuo, erilaisena hiukkasen kuin muut
maatytoet, kirkosta kaeyn ja kun portaillen pysaeynnyn,
laemmoestae hehkuen, sievaenae naein, koreampana muita,
aeaeneti kaikk' kadesilmin he silloin vilkkuvat varmaan.
Vaan kun saapuu luo nimismies rikas, arvosa herra,
poeyhkaenae, ylpeillen, ja kun muut haent' arkoen vaeistaeae,
kaettaeni suutelemaan haen jaeae, niin vanha kuin onkin."

Aatteli naein hymysuin, sydaemessaehaen riemu, ja nousi,
akkunan aukaisi toisenkin, joi viileytt' illan;
mutta sireenin tuoksu ja tuomen puistosta sisaeaen
virtasi tuulenhengen kanssa ja huonehen taeytti.

Vaan samass' ilmestyi oven suuhun vanha Susanna,
tuo, joka haeaerinyt on monet vuodet tarkkana, uskoon
kartanon tyoess', yhae kiistaeen laiskain piikojen kanssa.
Tuo nyt hengaestyin tuli, haasteli kohta ja lausui:
"Joutuun, mamseli, hiuksihin kampa ja lenninki kiinni,
sormihin kullan sormukset, heti kaulahan silkki,
paljo nyt tarjona on, niin, nyt se kartanoss' onni.
Kyoekistae, naehkaeae, kun ulos vilkasen, niin mitae naeenkaeaeen,
taennehaen saa nimismies ihan uutena; uudet on rattaat,
uus hepo myoes, ei ennen naehy, se myrskynae lentaeae,
vaatteuskin se on haell' ihan uusi ja ihmehen kaunis.
Vaan kun rientaeen portaillen tulen uuteliaana,
naeen, miten kaikkia tervehtii pihall' arvosa herra,
vanhaa, nuorta, ja silmae on lempeae kuin valo paeivaen.
Ihmetys hurmasi mun, lahetessaeaen niiasin syvaeaen,
niin ettae tuskin vain polot jaksoi polveni nousta,
niin minae noeyraenae niiasin, ett' olin uupua siihen.
Mut kopeasti ja vait, kuten ennen, ei ohi kaey haen,
vaan sulo-katseen luo sekae haastaa; vanha Susanna,
lausuvi haen, nyt tarkata saat sekae valvehell' olla,
kohta ma naeet tulen, pantiks vien talon aartehen parhaan.

Lausui naein hymysuin, mut tarkoitust' oli tuossa.
Tuo mitae merkinnee? Koin haastaa, mutta en voinut;
kielellein sanat juuttuivat sekae kyynele silmae
tunki, kun naein, miten niinkuin muut tuo mahtava herra
leikkiae laski ja ei, kuten ennen, hylkinyt halpaa.
Mielens' arvaan nyt toki: rattaat, vaattehet uudet
tietaeae, ettae haen nyt elaemaensaekin aikovi muuttaa,
eik' yhae vanheta yksin noin sekae naimaton olla;
vaan kun halpana kaikkia tervehtaein tuli, sillae
tahtoi lausua: naein tulen vast'edes tuttuna taenne;
taas hymy lempeae tuo ja kun aarten uhkasi viedae,
viittasi teihin, jonka haen nyt emaennaeksehen tahtoo."
Seitsentoistias tyttoepae vain sydaemestaehaen nauroi,
kun puhett' aatteli vanhuksen, kuink' ois toki kummaa,
jos tulis vaimoksi haen tuon pyylevaen, arvosan herran,
rouvana astua sais vakavaisna ja istua sohviin.
Hetkenpae naurettuaan sekae palmikon kaeaerittyensaesae,
peilihin tarttui haen, kiharaista nyt kaeaenteli paeaetae
taeynn' ihanuutta, ja riemuin peilihin katsoen lausui:
"Luulettenko, Susanna, ett' taemmoeisestae haen huolis,
ettekoe naee vain, kuin typeraeltae ja nuorelta naeytaen?
Hyi, mua itseae saeikaeyttaeae tuo vallaton silmae!
Taemmoeisestaekoe huolisi, kun laehiseudulta varmaan
montakin vanhempaa, aelykkaeaempaeae tyttoeae loeytaeis,
siivoja, jotk' ei lakkaamatt' ole nauruhun valmiit.
Eikoe pae muistane haen, miten lasna ma peljaestyneena
kirkuen karkasin pois, kun tervehtaeae piti haentae,
kunnes kellolla haen sekae kullaan vitjoilla vihdoin
silmaeni kaeaensi ja niin sylhinsae mun vietteli hupsun.
Vaan mitae hulluja! viidenkymmenen vanhana haenkoe
morsiant' etsisi, kosk' elaan on nuorena yksin?"

Nauroi ja laittautui, ilotellen kauneudessaan,
solmesi lenninkinsaesae ja sormukset pani sormiin,
aekkiae kun ovi aukeni, arvosa pastori kiirein
silmaesi huoneeseen ja nyt tyttoeae kutsuen lausui:
"Hanna, mun lapseni, kun olet valmis, niin kamariini
joutuen kaey, sanan saat tulevaisuudestasi kuulla."

Lausui naein, oven sulki ja laeks. Mut neitosen rinnan
valtasi haemmaestys, miel' aavistuksiin vaipui.
Peili jo unhottui, kukat poskien, tummunut tukka,
silmaeys, nuoruuskaan ei joutunut mielehen haelle;
kaikki haen unhotti pois sekae vanhan kylkehen juoksi
turvaa etsimaehaen; mut saeikaehytyneena haen lausui:
"Vanha Susanna, te nyt sanokaa, mitae tehdae? Jos taeytyy
arvosan herran eessa mun seista ja haen mua pyytaa
niin veri poskeni halkaisee, sydaen rinnasta karkaa;
naimist' en naein hirmuiseks minae konsana luullut."

"Ho, hoo!" vastasi nauraen sukkela, vanha Susanna,
"nyt ei pelkurius eik' arkuus, mamseli, kelpaa.
Kas, pian muuttuvi kaikk'. Kun haeaet on ollehet, kaeskee
miesi, ja noeyrae on vaimo ja sois vaan mieliksi olla;
vaan sitae ennen taas se on haen, joka kaeskyjae antaa.
Muistanpa kuinka ma itseki, kun tuli haen, joka sitten
mullen miehenae uskollinen oli kuolemahansa--
kuink' olin kaeskevae, korska ja kallis pyyteae, kunnes
mun kotihinsa haen vei, miss' sitten tottelin riemuin.

Kaeykaeae siis kuin ruhtinatar, ja kun astutte sisaeaen,
tuskin vilkaisette te arvon herrahan, kunnes
noeyraeanae haen kumarrellen pyytaeae suosiotanne.
Vaan kun on haastanut, lausunut haen, mitae on sydaemellaeen,
niin epaeellen te katsotte vain halutonna ja aikaa
pyydaette mietintaeen, pois sitten poeyhkaeanae kaeytte.
Naein haen vanhuuttaan saa miettiae, toivon ja pelvon
vaiheill' olla ja suurempaa teiss' arvoa huomaa,
huomaa noeyrtyen myoes, ett'ei niin suorahan juosta
vanhan helmahan, vaikkapa haen rikas, mahtava oiskin.
Mutta kun nurpeillaan tuo arvosa herra nyt vartoo,
luullen teidaen jo hylkaeaeavaen haenen tarjouksensa,
istutte taeaeellae ja mielessae teill' ei kieltoa lainkaan,
katsotte vain ilomielin vastaist' onnea kohti,
kuin taloss' oivassa, miss' on taivahan kaunista kaikki,
rouvana hallitsette ja, nuorenakin, saman arvon
saatte ja kunnian myoes, kuin herranne, tuo jalo vanhus."

Lausui naein. Mut arkaillen oven aukasi tyttöe,
porstuahan jaei vilvakkaan, veti henkeae kauan,
hiljaa koittaen hillitae sykkaeaeavaeae sydaentaensae.
Vaan kun viileytt' on haen kyllin juonut, ja posken
hehku on haelvennyt sekae hiljenneet poven aallot,
koskevi lukkoon haen ja nyt huoneeseen isaen astuu.

Punottaen seisoo siin' ihanaisena kainoudessaan;
kuin veden vaelkkyvae vyoe, jota aamun koittaret kultaa,
kesken lehtojen varjoisten puneroivana hiipii,
yht' ihanaisena siin' oli vanhain keskellae tyttöe.
Mut sydaen hurmutui nyt rikkaan tuon nimismiehen,
laemmoestae nuortui mieli ja lemmen maireus yhtyi
kuin mesi vienoinen veren kanssa ja suonia kuihkoi.
Sievaest' oiti haen pois pani piipun ja, astuen vastaan
kenstinae kaeytoekseltaeaeen, suuteli tyttoesen kaettae.
Haastelias alun ei tuo arvon herra tok' ollut,
suu vain lieheellaeaeen haen hellaest' iskevi silmaeae.
Mut nojatuolistaan naein arvosa pastori haastoi:
"Hanna, mun lapseni, viel' elaemaeae et tunne sa paljon,
ihmisen tiedaet tok' katovaiseks syntyvaen taenne,
niinkuin pilvenae nyt savu piipusta nousevi tuosta,
leijuen hetken, ja toisena pois jo sen henkaeys kantaa.
Viisaallenpa se on varotukseks, ettae haen aikaans
arvais, katsois huonettaan, olis laehtoehoen valmis.
Siksipae paeivaen toeiss' olen, yoen lepohetkinae usein
tulevaisuuttasi aatellut sekae, mielessae tuska,
peljaennyt sinun yksin turvatta jaeaevaeasi taenne.
Huoleni poissa tok' on, jos tahtoni teet, kaetes annat
arvon herrallen, joka vierellaes nyt on tuossa.
Mennyt haeitae jo on tosin kiihkon aika, mut vielae
terveytt' on, on hallintaan sekae toimihin voimaa;
silt' ei naeytae se mies, jota painaa vaivat ja vanhuus.
Jos taas mietit kuink' yllellistae ja suurtakin haellae
koissahan on, miten kaikilta kunnian saa haen ja arvon,
naeet hevin, ettei voi sitae onnea tarjota kaikki,
kuin voi haen, opit arvomahan haenen antimiansa.
Mieti ja paeaeetae nyt siis, tuon ylvaeaeen tahdotko vaimoks
menna ja riemukseen, osan, onnenkin jakajaksi."

Seitsentoistias haen punan vallassa kuunteli tuota,

silmaensae maahan loi, oli haemmaestyksestae vaiti.
Mut nimismies rikas riemastui, tuo jaerkevae herra,
toivoa taeynnae ja naurussa suin kaesiaensae haen hieroi,
lausuen: "Kunpahan uus rakennukseni valmis jo oisi,
voisin kerskata kai, ett'ei ole seudulla kenkaeaeen
moiseen suojahan nuorta ja pulskaa vaimoa vienyty,
niinpae se kaksine kertoineen maeell' uljasna seisoo.
Vaan sisaelaitos tuo iankaiken kestaevi, turhaan
miehiae kuin mehilaeisiae palkkaan, joutua koitan;
ikkunat viel' on poissa ja kesken kaakeliuunit.
Vanhassa taas rakennuksessa kaikk' on kuntohon pantu,
huoneet tilkityt on, minun naehteni myoes paperitkin--
tuskin rohkenenkaan minae niiden mainita hintaa--
pantuna on salin, kammarin, myoes peraehuonehen seiniin,
jottapa talvenkin voi kestaee, kun vilu kaeskee
huoneeseen, pesaevalkean luo, majan rattosan suojaan.
Ilokseni tulkaa siis ja mun onneni kumppani olkaa,
tulkaa jo syksyys, kun puutarha on uhkeudessaan,
ruusut kukkivat vielae ja karvikkomarjaset kypsyy,
ehtii ehk' omenainenkin, kesae vain jos on kaunis."
Lausuu, hierovi mielissaeaeen kaesiaensae ja jatkaa:
"Ei tule peljaetae, vaikk' iaekkaeampi ma lienen ja joskus
tuimakin, pakko kun on, kuten kirkoll' ehkae mun naeitte
aeissaeni moukillen vaelist' aerjyvaen, keppiae nostain;
muust' ei piittaa nuu, ei tottele loeylyttaemaettae.
Naein en kaikkia kohtelee, naein tyllyst' en likimainkaan,
teitaepae maarin, teitae ma kantaisin kaetoessillaein.
Istuttaisin, laittaisin, rakentaisin ma teille
kaikkea mieltaenne myoeten vain, rahast' ei olis puute.
Voi, ett'ei suvis-aikaan myoes joku kauppias kulje
kaupiten rihkamiaan! Hame silkinen teillae, ma vannon,
ois kaedessaenne, jos vain sen kullalla hankkia voisi."

Muut' ylistyksekseen ei lausunut arvosa herra,
vait oli, toivossa riemusi vain, kun aulisna mielti
mielessaeaeen, mitae kiinteass', irtaimessa haen antais
morsiolleen; ei riemussaan ole saita nyt vanhus.

Tyttaerehensaepae hellaest' arvosa pastori silmaes,
poltteli, naurussa suu, ja nyt puoleksi kiusaten lausui:
"Hanna, mun lapseni, ei sopivaista sun vastata oiti,
niinkuin ennalta aatellut kosijoita jo oisit;
arvon herralta taas pian vierii paeivae ja toinen
vastaust' ootellen, sinae kunnes mietit ja tyynnyt."
Lausui naein hymysuin. Mut helpommin sydaen immen
sykki, ja riemuissaan kamarista haen jallehen laeksi,
kuin siro paeaesky, mi huoneisiin vahingossa on tullut,
tuokion tuskailee, oven aukon loeytaevi, karkaa.

Niin vapahdettuna tyttoe nyt siihen jaetti ne vanhat,
kummankin asemillaan, suuss' avohenkinen piippu,
maistaan juttelemaan, rakennuksiin kaavoja luomaan;
itse haen porstuahan tuli, portailten meni sieltae,
ystaevaen etsossa, jollen sais sydaemensae haen purkaa.
Sen, jota etsi ja kaipasi, uskottunsa Johannan,--
tyttaeren vertaisen pikemmin kuin palvelusnaisen--
huomasi haen sekae, kaettaeaeen nostaen, viittasi luokseen.
Merkin arvasi tuo, tuvan kaltevan porrasta herkes
lehdittaemaestae, ja luo hikipaeisenae, hehkuen saapui.

Kenkaeaeen heitae ei huomannut, ja he ensinnae saliin
hiljaa hiipivaet, syrjaeiseen sivusuojahan sieltae;
huolissaanpa nyt lausui seitsentoistias tyttö:
"Kuuntele, jos mitae kuulisit, eihaen vain joku saliin
hiipinyt lie, mene hiljaa, katsele ikkunast', ettei
tuolla sireeneissae vain ole kenkaeaeen kuuntelemassa!
Tiedaes kummaa, niin, perin kummaa--vaan aelae naura--
tiedaes, vaikk' olen laps, on mulla jo tarjona sulho."

"Sulhoko!" kaunis Johanna nyt saeikkyen huus, kaedet laeskein
rennolleen, "nimismies tuo poeyhkae on kosjonut varmaan!
Kelpaishan iaekkaeaelen huonompikin, mukavampi
laemmittaemaeaeen haenen kylmaeae rintaans yoet sekae paeivaet,
varjossa kuihtuen vanhuuden. Varokaattepa vainen,
ett'ei viettele kulta ja rikkaus, niin, varokaatte,
harmi ja huoli ne on viiskymmen-vuotisen lahjat.
Entaepae, jos haenen sarkans suurempi on kuni muitten,
huoneens ilmahan jos monikertaisempana nousee,
onni se poissa tok' on: ei viihtyen valkene laihot,
riemuillen sulo rakkaus maalatuss' ei saliss' istu,
vain suru istuu siellae ja kiusoja suojissa vaeijyy.
Tuossapa ikkunan all' ikae-tuomi se tuoksuen kukkii,
ylvaenae, ett' ei tarhassa puut' ole toista sen laista;
aesken juur toki naein, miten pulskain lehtien alla
toukkia liikkui, tuskin vain kukan rohkenin taittaa.
Niin taloss' iaekkaeaeen myoes, vaikk' uhkea, suuri se olkoon,
lkaevyys piileksii, valon arka, ja tuskat ja vaivat
vaeijyy loistehen alla ja saastuttaa elon onnen.
Varrotkaa siis, siks kuin tuo syli syksyttoemaempi
kultia kenties ei, mut viljemmaet ilonpaeivaet."

Tuohonpa kummastuin nyt vastas lempeae Hanna:
"Missae on jaerkesi, mietitkoes mitae haastelet, hupsu!
Miksi ei vanhaakin vois lempiae, hellien hoitaa
sen taloutta ja riemulla nauttia sen tavaroista?
Vaan et vanhaksikaan sinae moittisi haentae, jos oisit
naehnyt vain miten haen kevykaeisenae riens mua vastaan,
hellaena naurussa suin sekae lempein loistavin silmin,
silt' ei naeytae se mies, jota painaa vaivat ja vanhuus.
Jos taas mietit kuink' yllelistae ja suurtaakin haellae
koissahan on, miten kaikilta kunnian saa haen ja arvon,
naeet hevin, ettei voi sitae onnea tarjota kaikki,
kuin voi haen, opit arvomahan haenen antimiansa.
Kun haent' aattelenkin, noin yksikseen miten koeyhae
rikkaudessaan on haen, ystaevaen kaettaekin vailla,

raskaan mi huojentais sekae huokeyn taas sulostuttais,
hellynpae melkein, kaeyn totiseksi, ja mielisin varsin
paeiviae vanhan tuon vaehemmaenkin vuoks ilahuttaa.
Niin, naeet, lemmitaehaen; se, se rakkautt' on, sinae hupsu.
Nuoresta siis aelae haastelekaan! Sytyttaeisikoe haenkaeaeen
muuta kuin lempeae, vaikka haen oiskin, kuin taemae vanhus,
voipa ja ylhaeinen, ja mun viettelis onnensa ansaan?"

"Hoh, hoo!" kaunis Johanna nyt huokasi, "eip' ole turhaan
arvossa kulta, kun saa saman vertaisiksi se kaikki,
vanhan nuoreksi luo sekae nuoren luontavi vanhaan.
Tuuleen menkoehoen siis mitae lausuin, tuuli sen toikin,

vaimoksi vanhallen siis kaeykaeae uskolliseksi,
riemuksi haelle, ja riemuitkaa haenen aartehistaankin.
Vaan varokaa, ett' ette te naee, mitae viel' ette naehneet,
nuorta, jok' on ijaen, kohtain suhteen vertahisenne,
aelkaeae haent' unenpaeinkaeaeen naehkoe, ett' ei haenen silmaens
iskisi teihin, ja katse, jok' ei mene mielestae koskaan,
kuin oka jaeis sydaemeenne ja hiljalleen sitae kalvais."
Lausui ja vaikeni nyt, sydaemessaeaeen hellivae murhe.

Vaan siit' ikkunan luo laeks seitsentoistias tyttöe,
paeetaeaeen nosti ja katseen loi yli loistavan seudun,
siin' naeki lehdot ja vuoret ja tyynenae vaelkkyvaet jaervet
loistossa paeivaen himmenevaen, naeki paikkoja kauas
armaita, tuttuja vain, ilost' itkuhun heltyi ja lausui:
"Maassako seutua kalliimpaa kuin syntymaeseutu,
miss' ajan helmasta kukkina lapsut-paeivaeni poimin,
nuo lukemattomat, armahat, vaan pian kuihtuvat myoeskin!
Tuolla ma jaerven naeen, selaet, salmet, joill' useasti
keinuttiin, kuin sorsat soutaen saaresta saareen,
tuoll' ahot, joidenka siimeksess' useasti ma istuin,
neulos helmassa, aatelien--Mitae aattelinkaan ma!
Kaikki niin armast' on, joka kukkanen, tuttu kuin sisko,
taimii tietyllae paikallaan kevaehaellae, ja linnut
entiset taas pesillensae ja lauluilleen kotiuntuu.
Kultiin vaihtaisinko ma tuon, sekae onnehen muuhun
onneni, kun saan taeaeell' yhae tuttujen kanssa ma olla!
Lemmen tunnen ma nyt, miten lemmitaehaen kosijoita:
sentaeaeenkin isae rakkaamp' on, kodin kukkivat niityt,
metsaet tuolla ja tuoll' ulapoitten vaelkkyvae pinta.
Taeytyvi tuon jalon herran siis nyt etsiae toinen,
tyttöe, mi jaelkeens ei jaetae muistoja naein ihanoita,
arvoa suurempaa haenen aarteillensakin antaa;
tyttöeset, joiden taeytyis naein suur uhraus tehdae,
ehdolla ei mene miehelaehaen, jos ei aja pakko."

Naein haen lausui, muut' ei ehtinytkaeaeen kuni paeaettaeae,
surra ei ehtinyt, ei edes mieltiaekaeaeen, miten tohtis
ilmi sen tuoda ja arvon herraa naein murehuttaa;
tuoss' yht'aekkiae kun, tomupilviin peittyen, rattaat
pyoeraehaein tuli tiellae, ja matkaajat ohimennen
lakkia nostivat tervehtaein nyt tyttöeae tuossa.
Varrotun veljensae haen heti tunsi ja loei kaesiaensae
yhteben riemuissaan ja, jo unhottain murehensa,
riens ulos katsomahan sekae kohtaamaan tulijoita.

TOINEN LAULU.

Laps seutuini outojen,
miks sieltae siirryit, oi!
Sa kauko-lintunen,
ken taenne tiesi toi?

Tehty on tervehdys, ilomieliin yhtymisestae
vaihdettu on puhett' ystaevaellistae, ja pastorin huoneess'
istuu nyt kesaekumppanineen rakas, lemmitty poika.
Kaukan' on matkalla taas nimismies rikas tuo, joka puuhain

kaikellaisten ja haeijyjen raestien vuoks pitaejaellae
tuskin suullaankaan tuvat loistokkaat katon alle
sai sekae ikkunat paikoilleen, kun taas piti mennae.

Nuortapa vierastaan yhae vanhus katsoi ja katsoi,
herkeaemaettae haen tarkkasi vain tuon hehkuvan katseen
loistoa, tukkaakin kiharaista ja kirkasta otsaa,
kun naeki kasvoillen punan lentaevaen kainon ja silmaen
maahan vaipuvan. Nyt, hymy huulilla vieno, haen lausui:
"Huoleti, ystaevae! Anteeks, ett' yhae teitae ma tarkkaan;
eihaen tuo tapanain ole vierasta naein vakoella,
mut kuvan kasvoissanne ma naeen sydaemelleni kalliin,
unhottumattomat naeen jalon miehen kasvojen piirteet,
vanhimman minun ystaevistaein sekae hartahimmankin.
Poikana kun tuln kouluhun, naeet, haen myoes tuli kouluun,
lapsekas myoeskin haen, ja me vierekkaein sijan saimme
Rinnan siinae nyt istuttiin, tasan pantihin kaikki
kiitos ja nuhde ja laeksyjen tyoe sekae leikkien riemu.
Kun kesaen lehtivaen kanss', sekae hangen kanssa ja joulun,
sai vapaus, ja kun laehtoe nyt kaivattuun tuli kotiin,
riemussa kaihoisaa oli toisesta luopua toisen;
koulu kun kutsui taas ja kun vanhempain syli hellae
kyynele-silmin heitettiin sekae siskojen parvi,
kaihossa riemullist' oli toisen kohdata toista.
Onnen paeivinae naein, kun luontohon liittyvi luonto
norjana kuin vesa kiertyen toisensa ympaeri kasvaa,
kasvoimme yhtenae niin, oli tahtokin yks molemmissa.
Tahto ol' yks, kun tieteitten esikartano kerran
templihin vaihdettiin ja kun valkeuden pyhist' aarteist'
etsittiin muru auvoks itsellemme ja muille.
Yhtenae kuljimme kilvan naein; mikae riemuna toisen,
toisen riemuna myoes oli tuntea, oppia, tietaeae.
Vaan kun otsalla laakeriseppel seistihin vihdoin,
yhdenlaisina vain, ja kun nuoruuden polun paeaestae
katsottiin tulevaisuuteen sekae toimihin miehen,
niin ei muistoa mulla, jot' ei olis haellaekin ollut,
haell' ei toivoa myoes, joka mullakin ei sama oisi.--
Kun eros sitten tiet--kuten tuo rakas laulaja laulaa--
sinne laeks iaeks haen, minae taenne. Huolia toivat
vuodet ja tehtaevaet, rakkauteen naein painaen kahleet.
Jylhaellae luodolla tuoll' etelaeisellae rannalla Suomen
toimi ja kuol' rakastettuna pappina haen; minae taeaellae
pohjassa, syrjaeisen sisaejaerven luon', olen harmaaks
kaeynyt, ja meit' erotellut on maat sekae muutellut vuodet.
Sittekin, silmissaenne kun naeen tuon katsehen, hehkun
poskillanne ja kasvoiss' ystaevaen sielun ja muodon,
vuodet mennehet unhotan pois sekae kohtalon vaiheet
unhotan raskaan vanhuuden, elon unhotan huolet
kaikki ja tuonenkin, joka on jo sen kaivatun vienyty;
unhotan kaikki ja muistossa taas haenen vierehens siirryn,
nuorna kuin muinoinkin, povin paisuvin, hehkuvn mielin."
Lausui naein sekae nuort' yhae vierastansa haen katsoi.
Tuopa nyt mielessaeeen imehdellen arveli, mietti:
"Vanhus ehkaepae aeskettaein ei nimeaeni kuullut
riemussaan mua vierast' outoa tarkkailematta,
tai oli armaamp' ystaevae muu kuin taattoni haellae."
Naein haen mietti ja virkahti vihdoin: "Arvosa pastor',
polvenne turviss' aeskettaein jos seisonut oisin,
olkaanne kallistuin, hivellyksenne tuntien hellaen,

oisin taattoni, tuon ikaevoeidyn, ma haastavan luullut.
Noinpa se haenkin istui ja muisteli mennyttäe aikaa,
muisteli kyynelsilmin myoes eraest' ystaevaetaensae,
joka oli laesnae ja poikanakin tasannut haenen kanssaan
riemun ja huolen, kumpaisessakin korvaamatonna.
Kun makas heikkona haen, ja kun vuoteen vieressae aeiti
itki, ja kun minae, lapsista vanhin, kaettelin haentae,
lausui raukeall' aeaenellae haen: Yks mulle on kallis
niin kuin aeitisi, kuin sinae, kuin nuo pienoset tuossa.
Jos, niin kuin pesaesestaeaeen linnunpoikanen, joskus
kolkkohon maailmaan jaeat turvatta, kulkusi johda
tuon jalon miehen luo sekae terveiset sano multa.
Kohtelun saat siell' armaamman kuin muualla, kuulet
tervehdyksen, lausutun ei vain, mut ajatellun,
silmaen naeet, joka riemulla katsellen kuvan huomaa
kasvoissas, ei naehtyna eik' unohdettuna vuosiin.
Arvosa pastori, naein haen lausui, mainiten teidaet."

Tuskinpa nuor' oli vieras loppuhun ehtinyt, kun jo,
kirkas kynele silmaessaeaeen, nous tuolista vanhus:
"Poika sen armahan", lausui hiljaa haen, "kuva kallis
sen kuvan, jonk' yhae kaipaavaan sydaemeeni ma kaetkin,
tullos, niin sydaemelleni taas jalon vainajan painan.
Outona aelloes outojen kesken, ja kuin kesaeks vainen
kutsuttu vieras, taeaeell' elae keskellaemme ja liiku;
taivahan lahja sa oot, rakas kuin oma poika, ja vastaan
kiitollisna ma nyt otan sun iloks vanhojen paeivaein."

Lausui naein; ovi aukeentui, tytaer riemuvin huolin
astui huoneeseen, kaesivarrella vaelkkyvae tarjoin.
Haen kupit toi, aluset sekae kannun. Hoeyryvae teeves'
loi lemuaan, kun helpoin taakkoinensa haen siirtyi
poeйдаen luo, jossa viel' isaen rinnoilla huomasi vieraan.

Karttaen, kummastuin sekae peljaeten haeirita e heitae,
alkoi tyttoenen jaerjestaeae kupin toisensa viereen;
vaan naein lapselleen nyt arvosa pastori lausui:
"Heitae, tyttoeni, hetkeks tyoes, suo suutelo siskon
nuorelle taelle, jok' aesken vieras viel' oli sulle.
Taestaepae puolin, naeet, on veljesi haen, isaes parhaan
ystaevaen poika, ja myoes sinae haellen lempiva e sisko."

Naein haen haasteli; mut tytoen kasvoillenpa nyt pilvi
vienon leimuva lensi ja tuskasta puoleksi valju.
Vait oli haen sekae viipyi, arveli, vaan kuni taehden
kaihtiva tuike nyt vieraaseen kohos arkana silmae.
Tuo isaen rinnoilta irtautui, tytoen luo kaevi, kaeteen
hiljaa tarttui ja kuumiin huulihin suutelon painoi,
kerkeaan kuin kesaetuul', ei tarjotun, ei paetunkaan.

Kaikk' oli vait. Epaeroeiden puoleks ja hellien, hiljaa
kaettaehaen vieraast' irroittaa tuo kukkea impi,
kiiruhtain kupit jaerjestaeae sekae tarjovi juoman.
Vaan kun huokean naein emaennoeitsijae-tyoens' oli tehnyt,
tarjoimen kaesivarrelleen taas otti ja laeksi.

Tyhjae on porstua, tyhjae on myoes emaennoeitsijae-huone;
laudalle kankahan luo haen istautui, kaesivarttaan
siihen kallisti nyt, kaesivarteen kiehkura-paeaetaeaeen.

Tunteit' outoja, kuin sala-henkia, haen sydaemessaeen
kaetkee, itkevi, naurahtaa, kuin arvotus itse,
kuin uni ilkkuva aatokselleen hurmauneelle.
Miksi, haen mieltivi, aikailen, kuin tenhottu oisin,
vielaehaen paljon tointa on mulla! Sireenit ja tuomet
kukkia, lehtiae suo; ylishuonepa kaunistamatta
vielae on tulleillen. Hyvin vierasta hurmata mahtaa
sammalseinaet ja mustunehet nuo seinillae taulut!
Siltaekoe naeyttaeaeekin, kuin oisi haen tottunut moiseen!
Taestae jos paeaesisin vain ja jos tyoehoen ryhtyae voisin,
helpompi olla mun ois, sekae tuskakin tuo perin outo
haelvenis mielestaein. Mitae huokailen ja mit' itken?
Vaan jos ma hetkenkin totisempia seikkoja mietin,
liikaa onko se, niinkuin mull' ei miettimist' oisi?
Oi, kesae ehtii ja laehtee, syys pian saapuvi, yksin
kankaall' istun ja viskon syoestaevaetaein vaeraehdellen,
kun rajutuulet ikkunahan jaeaeukuuroja pieksee.
On talo tyhjae ja hiljainen. Veli poissa on, poissa
toinen on myoes, isae nukkuu kirjan luo kamariinsa;
jylhaeae, kolkkoa kaikk' on; huonehet on kuni haudat.
Joskus kulkunen soi ehk' iltasin portahan luona,
joudutan tulta ja varron, niin nimismies juro saapuu,
hetken juttuelee, rakennustaan kiittaetae ja laehtee.

Onko se hauskaa tuo? Mitae muuta kuin itkeae voisin?
Muuta kuin itkeae myoes kesaeen taehden? Varrottu vieras
tuskin naeyttaeytyy, kun kohta jo on kuni veikko,
antaa kaettae ja suuta ja syvaeaen luo sydaemeeni
silmaens saeihkyvaet, ett' en saa edes pienintae peittaetae.
Kuinkapa paeaettyvi taeae, jos kuukaudet taetae kestaetae.
Naein haen mielti, ei aeaeneen paljoakaan, osa suurin
lens kera huokausten kukantuoksuna pois sekae haihtui.

Vaan kaesivarrellaan vasu, kieloja haan taepoetaeynnae,
nuoria, vast' ihan tuotuja pulppuavan puron luota,
pirtistae nyt tuli kaunis Johanna. Haen porstuan aikoi
lehvillae kaunistaa yhae kauniimmaks, lasit panna
kukkia taeyteen suojia varten, ja myoes ylishuoneen
peittaetae kukkien tuoksuun, ens' yoe jott' ihanalta
tuntuisi tulleillen sekae hilpeemmin unet saapuis.
Vaan tavast' ensinnae haen emaanoeitsijae-huonetta silmaetae,
aukaisee oven, katsovi huoneeseen, emaintaensae
huomaa, kuin vesi silmissae tuo sekae hehkuvin poskin
nousevi kankaaltaan, hymyn teeskelemist' yritellessen.

Kohta haen unhotti tyoensae se palvelustyttoe ja laski
varjohon tuuleen vilvakkaan vasun kukkasinsensa;
itse haen kummastuin nyt luoteli impeae arkaa.
"Mist' on", lausui, "kyynele tuo, joka silmaenne kaihtaa?
Mitkaepae huolet teillae, kun nyt ilo valtavi kaikki,
eik' ole yhtae, jok' ei lyoe leikkiae, laula ja naura?"
Lausuu naein, ilosesti haen naurahtain emaintaetaensae
katsehen luo, kuin varrotun vastauksen jo haen tuntis.

Tuo tok' ei sietaenyt nyt kyselyitae ja tiedusteluita,
pois vaan kaeaentyi nurpeissaan sekae haastoi ja lausui:
"Muitapa viisaammaks ain' itsesi luulet, Johanna,
luulet aukovas vain sekae sulkevas mun sydaen-parkain,
niin kuin sun soker'astias tai sun neulikkos ois se;

mut varo, ettei vain ota vihdoin sormehes pistae!
Mitkaekoe mulla on huolet? miks juur huolet, ja eikoe
muut kuin huolet vaivata vois? Koe istua taeaellae
tuntikin vain palavassa ja tuomien tuoksussa, eikoe
raskahaks painune paeaesi, ja silmaes kaey punasiksi!"
Kaeaentyi ylpeaest' ikkunahan, vapahasti nyt illan
ilmaa henkiaekseen sekae harmia pient' unohtaakseen.

Vaan haenen vierelleen toki astui kaunis Johanna,
aeaeneti, puolustukseksen ei virkkanut sanaa,
vartosi vain ilosempaa katsett', ett' ilosemmin
jaettaeae nuoren vois emaeentaensae ja tyoetaehaen jatkaa.

Eikaepae seitsentoistiaskaan noin jaksanut kauan
seutuja kylmaenaes katsoa vain sekae valjulta naeyttaeae,
vaan pian mielessaeaeen katui, ett' oli niin tyly ollut.
Harmi se hellyyteen suli pois, ei silmaehaen enaeae
verkkaan kasvava kyynel kaetkeynyt, ja haen hiljaa
immen olkahan nyt nojas kutrista paeaetaehaen, lausuin:
"Oi, vaehemmaan kuin luuletkaan mua tunnet, Johanna,
tunnet ja ymmaerraet, mihin taehataeae mieleni haaveet.
Aesken kun mua vanhus pyys, ja kun, heltyen aivan,
mielist' oisin ma lohduksi haelle ja riemuksi mennyt,
lausuit poeyhkeillen, ett'ei voi lempiae vanhaa.
Nyt kun vieras taas on tullut mailt' etaehaeltae,
tunteaton kuin pilvi ja tuulen tuoma ja outo,
huolet on kielellaes ja mun lemmeest' itkevaen luulet.
Peittelemaettae ma kaikki nyt ilmaisen, aelae itse
tunkeu vain sydaemeeni, ett' ei sido kieltaeni arkuus.
Naeitkoe sae, kun tuli vieras tuo, niin arkako on haen,
nurja ja ynseae niin kuin kirjankoit ovat? Eikoes!
Hattupa kaeessaehaen vain sekae varrella suikea takki,
kaerryiltae hyppaesi haen ja, kun tervehti, riemusta loisti.
Sitte--ja suorastaan minae tuhmistun laehetessaeaeen--
katseen niin tutun, rohkean luo haen, niin ylen hartaan,
niinkuin jo aikaa tuttavat oltais tai sisarukset.
Ihmekoe siis, ett' itken, Johanna, ja jos minae itken,
ei mua rakkaus itketae, vaan viha, ainakin harmi,
ettae haen niin sydaemellinen on, sopimattoman tuttu,
vaikka on halpa ja nuori ja vain ylioppilas koeyhae."
Lausui arkana, pelvoillaan tytoen lempeaen helman
turvihin painautui, ujut kasvonsa peittaehen siihen.

Tuska se tuskin haelvetae ehti, ja poski se tuskin
jaeaehtyikaeaeen, kun kuuli haen veljen astuvan sisaeaeen.
Laulaen tuo tuli, riemuiten, kuten poikana, milloin
laeksystae paeaesi ja metsaeaeen virmana lens kuni tuuli.
Nytkin naein tuli haen, heti siskoa kutsui ja lausui:
"Hanna, jo vieras vartoilee, ota hattus ja riennae,
siksi kun iltanen valmistuu sekae vanha Susanna
juoksee, kuin tapa haell' on, maat, maeet, huutaen etsii,
ehdimme seutuja naeyttaeae vieraallemme ja naehdae,
karkeloll' onko jo kansa ja yoeks ilokokkoja tehty."
Lausui, katsahtaa vain huonett' ehti ja kuulla
kellon aeaenen, mi juur nyt loei, sekae riemulla naehdae,
kuin kodiss' armahass' ennellaeaeen oli, tuttua kaikki,
naehdae ei ehtinyt, kuink' ujostellen lempeae sisko
kartteli haentae ja riens hatun varjosta verhoa saamaan.
Vaan kun valmihiks sai, ulos veljyt ja haen kaesityksin

riensivaet nyt ja jo portailla vieraan kohtasivatkin.

KOLMAS LAULU.

Sydaemen liekkivaeks
sae kylmaen kuinka loit?
Ylimmaeks ystaevaeks
kuink', outo, tulla voit?

Paeivae jo mailleen kaey pois laenteen vuorien taakse;
lauha kuin morsian ilta tok' on. Rusopilviae ilmass'
ui sekae maahan luo valoansa, ja lauhkeat tuulet,
niityilt' yhtyen, leikkiae lyoe kukantuoksujen kanssa.

Kerkein, leijuvin askelin, kuin olis lentimet heillae,
kulkivat nuoret nuo kuvatyynen lammikon rantaan.
Vieraallensapa naeytteli ystaevae nyt kodin rakkaan
hempeaet kauneudet, yhae muistellen sekae lausuin:
"Naeetkoe sae jaerven hohtavan tuon, kas! toista se on kuin
meri, joka huoaten sun kotis kalliorantoja pieksee!
Taeaellae on vihreytt', on heleyttae ja henkeae. Laineist'
aeaeretoen paljous saaria nousee ja nyoekkyen tarjoo
varjoa lehtevaet puut venemiehelle uuvahtaneelle.
Niemehen kaey, joka maahan tuolla nyt yhtyvaen naeyttaeae,
sieltae sae seljaen naeet viel' aukeemman, kylaet hauskat
rannoilta haamottaa, sekae kirkkokin loistavi kaukaa.
Toisella puolen taas, mitk' uhkeat vainiot siellae,
viljavat, laihokkaat, ylt' ympaeri metsaet ja vaarat!
Ennen laehtoaeae taeaeltae ne taehkii, heitii ja keltyy,
kaunistuin yhae, kauneinnaan toki kaivatessamme.
Tuossapa, missae jo luo havupuut haemyn varjoa meihin,
Sirkkujen lehto on, siell' esikoiset naeet kevaehaellae,
oksilla armastain tahi latvass' ylvinae laulain,
kuin olis niiden vuoks vain aamu ja aurinko luotu.
Silloin luo minae hiivin ja paadelle paulani lasken,
riennaen ja nuoran viereen kyyryhyn kaeyn. Haekiss' alkaa
lintunen nyt pyraehdellae, ja hurmaa, loihtivi, kutsuu.
Lempi jo vallan saa, kesyttyypi jo laulaja uljas,
tarkkailee, vaelimittaein hyppii ja tirskuvi vastaan;
ennen kuin edes aavistaa, haekill' on se, ja verkko
lauhaeta, vapaus se on poissa, ja loppu on laulun."

"August", lausuvi nuhdellen nyt lempeae sisko,
"jurmako viel' olet niin kuin ennen ja moisehen miellyt?
Onko se hauskaa tuo, vuoskaudeks sulkea haekkiin
vanki ja naehdae sen siin' ikaevystyen istuvan yksin?
Sitten, kauan kaivattuaan tutun aeaentae, se viedaeaeen
metsaehaen, kuulee vertaisen, ilon innossa vastaa,
pettyen viettelemaeaeen naein rakkaan ystaevaen ansaan."

Vieraspa loi tytoen silmihin katseen hellaen ja lausui:
"Moinen se on tapa lemmen; noin virittaeaeapi se ansan,
milloin verkon ja milloin helman. Oi, halukkaasti
juostahan kumpaankin, jos vaan sydaen lempivae kutsuu."

Naein haen lausui. Tuon sananvaihdonpa ystaevae tuskin

kuuli, haen seutuhun kiintyi vain, tuhannestikin ennen
kuljetut paikat nuo ajatuksiin muistoja toivat.
Naurussa suinpa nyt vieras haasteli taas: "Sanotaanhan
julkiks meitae, jos vain olis niin! mut paljopa julmemp'
on joka tyttöe, jos koht' on hellae ja saeisy haen naehdae.
Taeae esimerkiksi vain: Kotikartanon vieressae, kasvoi
koivisto vanha ja mieleinen sekae aitahan pantu.
Nyt kun halloineen tuli syys, kun keltavat lehtens
alkoi heittaeae puut, ja kun urpuja vain piti oksat,
teiret ne joskus sai, kesynrohkeat, syoemaehaen puihin.
Vaan kun aidan luo minae hiivin ja ampu aioin,
hiipi mun siskoni myoes, vaikk' aeissaeni nyrkkiae puistin,
jaeljissaein sekae pyys: aelae koske, anna ne olla,
saeaelihaen raukkoja, veljyt, oi, minun tahteni saeaeli!
Naein haen pyysi, ja kun naeki ettei auttanut pyyntöe,
huusi haen, laeiskytti kaemmeniaeaen ja ne peljaetti poies.
Naehkaeae, kuin toki hellae haen on! Tulin kerran ma kotiin,
kohtasin tuttavan portaillamme ja tein hyvaen paeivaen.
Vastannutpa ei tuo, syvemmaellen vaan hatun otsaan
painoi, peittaen kyyneltaeaen, sekae matkahan laeksi.
Syyn hyvin ymmaersin; ja nyt siskoa kiusasin kahden:
sisko, ma sulhosi naein epaetoivossa laehtevaen taeaeltae;
miks olet murtanut raukan? Naeinpae haen vastasi vainen:
liian vanhako lien valikoimaan, pakkoko ottaa
kiittaen ensimmaeinen, vaikk' en lempisi lainkaan?
Nauraen lausui naein tuo hellae, mi lintuja saeaeli.
Sanokaa nyt, mikae julmempaa: noin ampu lintu,
vai sydaen-parkaan ampuu nuoli, ja hyljaetae sitten?"

Lausui naein. Mut ystaevae rannan kallistunutta
torppaa katsoi ja vanhaa muisteli nyt kalamiestae,
jonka jo lapsuudestaan siell' oli liikkuvan naehnyt.
Haentae haen muisteli nyt, sisareltaan tutkasi, lausui:
"Vielae koe vanhus tuo eloss' on, venossaanko haen naehdaeaen
lammella viel' yhae aamusta varhain ja illalla myoehaen?
Taeaelt' useasti ma silmaeilin haenen teitaehaen, juoksin
vastahan, katsoin saalistaan, luvut unhotin, leikit,
onginnasta kun haen, ulapasta ja tuulista kertoi."

Haellen vastasi naein vesisilmin lempeae sisko:
"Pois iaeks muuttanut on haen, paeiviae, viikkoja sitten
rannalla tyhjae on moekki ja kaipaa haltiatansa.
Jos haenen laehdoestaeen sanan muutaman kertoa voisin!
Kuin mitae outoa aavistain, tupanamme haen usein
talvella istautui, takan aeaeressae poltti ja haastoi
mennehen vuoden saaliistaan sekae ens' kevaehaestae.
Naeihin asti, haen naureli, painaen peukalon piippuun,
onkehen ol' enimmaekseen turvaunut kesaekaudet;
nyt tekis verkkoja haen, muka, tuottais siimat ja koukut
kaupungista ja alkaisi oikein nyt kalastella.
Naein tuon vanhuksen tuvassamme ma haastavan kuulin.
Saa kevaet, hank' alenee; purot metsaessae pauhata alkaa,
karvaa muuttavi jaerven jaeae, jopa vaelkkyvin juovin
aukee salmien suut, vesilintujen aeaeniae kuuluu.
Oiti nyt naehdaehaen vanhuskin. Yhae kauemma saattaa
kulkea haen, joka kerta kun uudestaan haenet naehdaeaen,
kunnes kaikki on esteet pois, ja haen taas keveasti
kiertaevi ruuhellaan salot, niemet, taas vihannoivat.
Silloin--ilta on, yksin rantaa kaeyn, tavallista

loitommaks mua viehtaeae koivujen tuoksu ja kukkain--
arvaamatta ma saavun naein haenen moekkinsae luokse.
Vaan kun venheen siinae mae naein telapuilla ja verkot
puikoillaan, sekae arvelin ett' oli haen kotosalla,
tervehdykseksi tahdoin vain sanan lempeaen haelle
lausua, ennen kuin menin pois.--Naein moekkihin astuin.
Yksin siell' oli haen, makas oljillaan tyvenesti;
silmae on raukeamp' entistaeaeen, vaelevampi on poski,
kalman karva jo kylmae on kasvoillaan, kuten naeytti.
Hiljaa vuoteeltaan toki, kun tulin, nosti haen paeetaeaeen,
tervehti murheisesti, nousi ja tilkkasen vettae
pyys janohonsa. Ma laehteheh luo heti kiidaetin kiulun,
noudin vettae ja juodakseen ukon kuolevan annoin.
Kun oli juonut, ja huuiltaan vein astian hiljaa,
kaeteheni nyt kaesin vaerjyvin tarttui haen sekae lausui:
auk' ovi pankaa laehteissaenne, ett' illan ma ilmaa
henkiae saan, sekae kuollessain salon naehdae ja aallot.
Voinut en laehteae pois, en jaettaeae haent' avutonna
puutteeseen, vaikk' en tosin paljoa saattanut auttaa,
vaan oven aukaisin ma ja taas ukon vierehen astuin.
Ilma se virtasi huoneeseen, iloll' aeaenteli lokki
rannalla leijaillen, kuvatyyn' oli lahti ja renkaiks
rikkui vain, kun luodolla leikkiae loei kalaparvet.
Lie hymy ollut, mi kirkasti nyt nuo riutuvat kasvot,
riemun lie saede ollut, tai vain naeyttikoe siltae,
koska jo hetken paeaest' oli sammunut silmae ja rintaan
painunut paeae, elo laehtenyt riemuineen, suruinensa.
Pois sydaen kourassa laehdin ja jaeljessaein oven suljin,
enkae ma ennen tohtinut kuin kodin kohdalla vasta
seisahtaa, rukoellen vainajan sielulle rauhaa.
Kammona koommin mulle tok' ei ole kuoleva vanhus,
vaan kuin muisto, mi mieleen jaeae, kesae-iltasin kauan
jaerveae katseltuain, yoen puoleen, tuuli kun tyyntyy,
aurinko sammuvi, aallot, riehuntaan vaesyneinae,
hiljeten laskeuvat sekae viihtyvaet peiliiksi vihdoin."
Naeinpae haen vanhan tuon kalamiehen laehdoestae kertoi.
Saavuttiin ilovalkea-kunnaallen, joka seudull'
on kesaen suurena juhlanan mielusa yhtymaepaikka
ollut jo vanhastaan; ilon sinne vallaton poika,
sinnepae nuor' mies ylpeillen sekae, rinnassa lempi,
tyttoekin riensi, ja sinne se vanhuskin sopestansa
kaukaa laaksosta katsoo, kuin tulet syttyvaet yoessae,
riemusat niin kuin muistotkin oman yoellisen mielen.
Tyhjaenae kunnas viel' oli, vain somerharjalta sieltae

ilmaan honkia nous hatalatvoja, kaervettyneitae;
sinnepae sittenkin naemae nuoret rientaevaet rinteen
mutkaista polkua myoeten, ja koht' ovat huipulla harjun.

Vaihtelevampi ja laajempi on naekoe sieltae: nyt silmaeaeen
loppumaton ala metsiae, jaerviae, peltoja aukee,
illan himmeiseen rusohohteeseen puettuina.
Kulkija-parvia haamottaa. Vaelist' oksien joskus
kiiluu liina ja pois tytoen rientaevaen kanss' eteneepi,
sen sijan kun vaerin muuttelevin taas taeyttaevi toinen.
Tyyntae on, henkaeyst' ei edes. Karjojen kelloja, hellaeae
lemmen laulelmaa, johon vastaus soi salotieltae,
kuuluu laaksosta vain, katovaisiin aeaenihin joskus
paimen helkyttaeae saeveleen, min kertovi kaiku.

Ystaevaellensaepae ihmeissaeaen nyt lausuvi vieras:
"August, nyt tutump' oot sinae mulle kuin olit koskaan,
nyt sinut ymmaerraen ma ja tunnen sun periluontees.
Tuossa sen kirjan naeen, min kirkkailta lehdiltae varmaan
kaiken luit mitae kerroit, kun haemaeraessae sa istuit
mun sekae siskoni kanssa, ja haaveiltiin laepi illat.
Ihmis-onnen sa taeaell' opit, rakkauden, ilon, rauhan,
taeaell' unelmissasi naeit nuo kirkkahat, lempeet henget,
suodut luomahan taeaellae jo maassakin taivahan meille.
Kuuntelehan, saevel laulujen, voipunut huokaus kaiun,
lintujen aeaenet ilmassa, metsissae, eikoe se kaikki
enkelien ole laps'iaen tuttujen vienoa kieltae?
Oi, ne nyt selvaeaen naeen! Rusopilvillae leijuvat illan,
saeihkyvaet auringon saetehessaekin, tuikkivat joskus
silmistae kukkain, jaervellae paeilyvaet, ilmassa soivat;
naeitaehaen tarkoitit sa ja naeae teit rakkahiks meille?"

Naein haen haasteli. Mut tytoen silmaessae kynele hiljaa
kasvoi ja poskellen kuin kastehelminen vieri.
Vaan sala-huokauksin kysaeseepi haen: "Mointako haastaa,
muillen mointako haen, ei mulle haen ilmase mitaeaen!
Aeaeneti taeaellae haen kaey sekae jylhaenae; jos mitae virkkaa,
pyssyist' aina haen vain sekae linnunpyynnistae haastaa,
metsissae mielummin toki yksin myrskynae riehuu.
Luuli mun lapsekkaaks ehk' ennen, arveli moisen
leikkiin luoduks ja nauruun vain; mut paljo jos nauran,
itken ma paljon myoes, olen puuttehess' ainakin jonkun,
jonkun vain, johon vois vakavampana hetkenae luottaa.
Metsiss' yksin taeaell' useasti ma kaeyn, useasti
naeen saman kuin naeen nyt, vaan kuink' erilaisena aivan!
Kaunis ja suuri on maailma, vaan minust' on kuni kaipuu
luonnossa kaikkiall' ois, ja sen aeaenettoemyyttae mae saeikyn.
Nyt, te kun haastatte, tuntuu kuin sekin haastaen lausuis:
tyttoeni, naein olin kaunis ja kirkas ma aina, mut tuot' et
uskoa tohtinut, vaikkapa joskus siit' unelmoitkin.
Jos tulis siskonne! Oi, jos vain kesaen ainoan meillae
viipyis haen, miten hauskaa ois haenen kanss' ajatusta
joskus vaihtaa, mieli kun haaveist' on ylen taeysi!
Yks sana vain, nimi vain! Se jo mieleinen olis mulle;
sitten haent' ajatella ma koitan. Vaan sanokaatte,
onko haen teidaen muotoa? kenties kuin sisar veljen?"

"Oi, haen ei yhdenkaeaen ole muotoa", vastasi vieras,
"tuskinpa itsensae. Koissa haent' ennen "hellikki Maijuks"
mainittiin, nyt kuuluvi vain "imarreltu Mariia".
Haent' omat suosi ja vieraat myoes, ja haen naein pian kasvoi
vaativaks, oikkuiseksi, mut ain' oli haen rakas meille.
Jos mitae tahtoi ja jos sitae pyysi haen lempein katsein,
voitu ei kieltaeae, eikaepae tahdottu, vaikk' olis voitu;
taas jos vaati haen korskaillen, toteltiinpa jo miltei,
vaikkapa joskus nurkuiltiin, ei tiettynae, miksi.
Syys oli, naein tuli kaupunkiin haen; kahvit ja tanssit
alkoi nyt. Maatytoe jo illassa muuttuvi daamiks.
Missae haen kaey, on perhoja ympaerill' aina, jos astuu
askelen haen, taehystellae, kuiskaillaan, myhaellae.
Onnistui, naeki sen, ja haen onnistui monin verroin.
Nyt kaevi kerrassaan ikaevaeksi haen. Tanssija kaunein
jos tuli, tai joku luutnantti nuori ja kiiltaevae-kaulus,

noihinpa joskus saattoi haen helo-katsehen luoda.
Jos tuli toinen, jok' ei muka ollut mielehen haelle,
ei taemae, vaikk' olis koittanut kuin, sanan alkuhun paeaessyt,
kun nenaell' armon jo haen rypyn haeivaen hienosen hienon
huomas, ja nurpeissaan sai laehteae harmitteleimaan.
Nyt tuli veljenne myoes, raju karhunpoikanen Pohjan,
vait oli paeivaen, ja niin sekae ei vaan toisena vastas;
viikon paeaestae jo meillae haen tuttuna istui ja kertoi,
kertoi teistae ja lapsuus-aiostaan, kodin seuduist'
armaista, kaikesta vain, mikae rakkaint' on sydaemelle.
Milloin pilkoittaa kevaet kerronnasta ja milloin
naeet syys-illan ja lehdet harvenneet, sumut raskaat,
ilmassa taehdet valjut ja kummulla kuun veriruskeen.
Kaikki on niinkuin luonnossa on, heleaempaetae vainen,
ihmettae taeyynnae ja niin kuin valveillas unelmoisit.
Naein haenen kertoissaan jopa korska Mariiakin paeaetyi
kuuntelemaan, ja haen ensin haemmaestyi imehdellen,
kuin olis silmissaean ihan uuden maailman naehnyt.
Viel' isosesti haen naurahtaa toki, huoleti paeaetaean
viskoen, illan ja toisen, kun parissamme haen kauan
haaveiss' istunut on. Vaan turhaan! Toiseksi iltaa
haen tuli taas, ja nyt kauempaan, totisempana istui.
Vihdoin oikut ne laehtivaet. Joskus jos ihastuikin
peittaenyt ei ihastustaan haen, tuli kerskahan silmaean
vaeliin kyynelekin, hyvaen yoen kun lausui ja laehti.
Taas mikae muutos kerrassaan kuin loihtiman kautta!
Lempeaeks haen tuli ko'issaan, noeyraenae, vaatimatonna
tanssihin astui, tervehdyksiin saeisynae vastas.
Suositu ei ole kenkaean, hyljeksitty ei kenkaean,
kaikk' oli vertaiset, alimmankin kohteliaisuus
lempein katsehin palkittiin, katumoiksi ei tullut.
Haent' ilosemmin taas laehestyttiin, liehetys lakkas,
nyt rakastettiin haent', eik' yksin vain ylistetty.
Tuon oli kaltainen, koetelkaa haent' ajatella
taeyynnaean vaihtoja vain, nyt yhtenae, toisena toiste!
Ehkae haen jaeae nyt siks, mikae on, kun"----Ystaevae naurain
keskeyttaeae haenet: "Tulkaa", lausuvi, "laehtehen tahdon
rannalla naehdae ja juoda taas, kuten ennenki, siitae."
Lausuu naein, alas kummulta kaey sekae naeyttaevi tietae.
Laehteellen pian saavutahan. Helotuksessa taivaan
taeytenae siinae se uhkuu, kirkasna keskellae kukkain,
niinkuin rauhaisa ihmissilmae, jot' ei riko myrskyt,
vaerjyy kirkkauttaan sekae huo'untaa elon suonen.

Vaiti sen partaallen he nyt istuvat kaikki ja juovat,
katsellen levaetessaeaan raukenevaa kesae-iltaa.
Sanoja ei loeydetae, niit' ei kaivatakaan, ajatuksin
nyt sydaen liittyy vain sydaemeen sekae auvosta taeyttyy.
Mut kuva vieraan, kas, tytoen silmaehaen laehtehess' astuu.
Luullen saavansa naein naekemaettae sen muotoa kallist',
armasta silmaetae, katsoo haen yhae vain varomatta,
vierahan kun hymykatseen siin' yhtaeckiae kohtaa.
Kainoksi tyttoenen kaey, sydaen, tyynenae sykkivae aesken,
saeikkyen kouristuu, haen tuntevi kuin veri polttaa
poskillaan, ja haen pelvolla huomaa kasvonsa laehtheess'
alttiiks vierahan katseellen.--Mut lempeae pilvi
purpuran-hohtoinen yli kiiltaevaen lainehen kiitaeae,
kirkkaus liittyyvi kirkkauteen, puna haihtuvi punaan;
kohta et huomata voi, tytoen poskiko, pilvikoe hehkuu,

haihtuva haeivepae vain nyt riemusta kiitollisesta
immen seitsentoistiaan kasvoill' ilmeni vielae.

Kukkain keskeltae nous veli armas nyt, sisartansa
kutsui haen sekae lausui nauraen, mut vakavasti:
"Hanna, ma hetken paeaest' ehk' en sitae lausuisi, nyt sen
kerron ma kuullakses, ett' auvostain osan saisit.
Mun jo Mariia on, ei tuo korskea, poeyhkae Mariia,
vaan hyvae, lempeae, kaunis, kaikittain sulosampi,
kuin mitae kertoi haen, paremp', armaisemp', ihanampi.
Nouse ja riennae ja veljellen kaetes huoleti anna,
siskosta siskonen, niin sisar toivoo, niin veli myoeskin
toivoo, kauan jo ennen toivoi kuin sinut tunsi!"

Lausui, ja tuskin ehti haen loppuun. Rannalla aeaensi
ruohossa sorsa, ja nyt, kivi kourassa, sinne haen hiipi
hiljaa lehdikon kautta ja on veden rannalla vihdoin.
Vaan kun kaettaehaen nosti ja huudolla saeikytti linnun,
poikue kullan-keltava paein kahilistoa kaikkos,
pelvosta piipattain, hajonneena ja turvatta aivan.
Saeaelien pois kiven laski haen, kun emaan eessaehaen huomaa
peljaeten uivan ja rakkaudest' ylenkatsovan vaaraa,
kunnes kaukana jaervellae tuo ajelehtiva parvi
suojan sai, ja jo huoleti taas emae lentohon laehti.
Tuon naeki haen sekae ehdollaen meni hetkeksi rantaan,
linnun vuoksi ja ett'ei laehtehe luon' olijoita
haeiritsis. Pian kaeaentyi haen toki, tarkkasi kaukaa,
tarkkasi, riemastui, sekae saavutti ystaevaet taasen.

Vierahan rinnoilla siin' ihanaisena rautess' illan
seisoi tyttoe ja olkaan tuon nojas kutrissa paeaetaeaeen;
mut veli kun tuli luo, hymysuin haen kaettaehaen haele
tarjos ja silmaestae auvoisesta nyt kyynelen pyyhkaes.
Tulleellen naein selvisi kaikk', ilossansa haen puisti
siskon kaettae ja ystaevaen myoes, mut leikillae lausui:
"Nyt mitae virkkaa taatto, kun naein pikasesti me kaeymme
kaikin kihloihin, haenelt' ensinkaeaeen kysymaettae?
Oi, varo, Hanna, ettei yht' aekkie kihlaus lakkaa."
Leikillae tuon haen lausui, mut levotonna sen impi
kuuli ja aatteli, kuink' oli pettelevaeae sydaentaensae
niin hevin noutanut, ett' isaen armaan unhotti aivan,
toiveet unhotti kummankin kodiss' ainian olla,
unhotti kaiken muun sekae vierast' aatteli yksin.
Kotiin vain haluaa, ei rauhotu, kunnes on kaikki
kertonut taatolleen, siten lieventaein sydaentaensae.
Seurassa armaitten naein laeksi haen huolien matkaan.

Matkaa paeaesty ei puoliakaan, kun tieltae jo kuului
kutsuva aeaeni, ja huomattiin nyt vanha Susanna.
Suuttunehelta haen naeytti ja taerkiltae, kun taehystellen
rientaeen astui paein, esiliinasen hulpio kaeessae,
pyyhkien innoissaan hien otsastaan vaehaen paeaestae.
Vaan kun etsityt loeysi ja kun naeki kohdalla heidaet,
astui syrjaehaen tiest' odotellen. Mut ohimennen
haele nyt leppyisaen sanan lausui lempeae tyttoe:
"Miksikae, vanha Susanna, te itsenne niin vaesytaette,
haeaeritte paeivin naein, edes illoinkaan ette huokaa?
Bhdimmehaen hakematta ja huutamattannekin kotiin."

Naein haen haasteli, vaan ei vastaust' antanut vanhus,
kaellaehaen viittasi vain sekae luokseen tyttoeae kutsui,
mut naein tulleellen haen syrjaessae korvahan kuiskas:
"Jestas, mamseli, noin kun viivytte, vohvelit jaeaehtyy,
paistikin pannussa kaerventyy, ja jo arvosa pastor'
istuvi naeljissaeaeen sekae illallistahan vartoo.
Mut sanokaahan vain pikimaeltaeaeen, saammeko syksyks,
vai kesaell' ehkae jo haeaeet; joko arvon herra on saanut
vastauksen, vai vielaekoe haen pelon tuskassa vaerjyy?"
Haellepae hiljaa vastasi taas tuo lempeae tyttoe:
"Aelkaeae, vanha Susanna, mun haeitaeni vartoko, aelkaeae;
niiden viettaemiseen kesaet ehtii mennae ja syksyt,
ehkae ne vihdoin keskeyttaeae ikipaeiviksi talvi."
Lausui ja vanhan naein haen kummastuksihin jaetti.

Itse riensi haen toisten luo, heit' aeaeneti seuras,
miettien, haaveillen, sulo-murheisiin vajonneena.
Vaan kun tultihin portailien, hatun paeaestaehaen sievaeaen
paeaestaeae, joutuen tuuheat jaerjestaeae kiharansa,
armastaan kaedest' ottavi, pelvoissaan ihan hiljaa
aukaisten oven, astuu huoneeseen isaen luokse.

Yksin valvomahan iaen, vaivain painosta vanhus
uupunut on ja, nyt paeaetaeaeen kallistain nojatuolin
pielehen pehmoiseen, juur nukkunut.--Maass' edessaensae
piipusta viel' yhae nous savu puoleks sammunehesta.
Kaunis on siinae haen nukkuessaan, surutonna ja tyynnae,
kaunis niin kuin vanha on, kun lumi peittaevi hapsset,
huulilt' on puna pois sekae kuihtuen kuivunut poski,
mut elo pitkaen pitkae ja turvasa, laemmin ja kirkas
otsaan uurtehiseen kuin ehtoo luo kajastuksen.

Tyttaeren poskillen vedet virtasi, kun isaen armaan
nukkuvan haen naeki turvallisna nyt hurskaudessaan,
kun siin' aatteli haen, oman maallisen onnensa taehden
vanhan untako haeiritseis, kenties elon rauhan
riistaeis haeitae ja huolia vain tois harmajan paeaehaen.
Lemmityn rinnalla siinae haen polvillaan isaen eessae
viipyi ja vanhukseen loi silmaens itkevaet hetken;
vihdoinpa kallistui sekae kosketti laempimin huulin
nukkuvan kaettae. Mut kummastuin unen vienosta vanhus
valveutui, kysyvaeisenae katsoi tyttaerehensae,
katsoi ja synkistyi; tylyn, niinkuin ukkosen uhka,
silmaeyksen loi vieraaseen. Tuon naehdessae lauhtui
leimaus, kyyneleheks suli pois. Sylin aukasi vanhus,
riemulla rinnoilleen naein sulkien rakkahat nuoret.

LOPPU

End of the Project Gutenberg EBook of Hanna, by J. L. Runeberg

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HANNA ***

This file should be named 7hana10.txt or 7hana10.zip

Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 7hana11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 7hana10a.txt

Produced by Robert Connal, Tapio Riikonen
and the Online Distributed Proofreading Team.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:
<http://gutenberg.net> or
<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or
<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total

will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks!
This is ten thousand titles each to one hundred million readers,
which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1 1971 July
10 1991 January
100 1994 January
1000 1997 August
1500 1998 October
2000 1999 December
2500 2000 December
3000 2001 November
4000 2001 October/November
6000 2002 December*
9000 2003 November*
10000 2004 January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created
to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people
and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut,
Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois,
Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts,
Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New
Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio,
Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South
Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West
Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones
that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list
will be made and fund raising will begin in the additional states.
Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally
request donations in all 50 states. If your state is not listed and
you would like to know if we have added it since the list you have,
just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are
not yet registered, we know of no prohibition against accepting
donations from donors in these states who approach us with an offer to
donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about

how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

***

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

The Legal Small Print

(Three Pages)

START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by

sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses. Money should be paid to the:
"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

Livros Grátis

(<http://www.livrosgratis.com.br>)

Milhares de Livros para Download:

[Baixar livros de Administração](#)

[Baixar livros de Agronomia](#)

[Baixar livros de Arquitetura](#)

[Baixar livros de Artes](#)

[Baixar livros de Astronomia](#)

[Baixar livros de Biologia Geral](#)

[Baixar livros de Ciência da Computação](#)

[Baixar livros de Ciência da Informação](#)

[Baixar livros de Ciência Política](#)

[Baixar livros de Ciências da Saúde](#)

[Baixar livros de Comunicação](#)

[Baixar livros do Conselho Nacional de Educação - CNE](#)

[Baixar livros de Defesa civil](#)

[Baixar livros de Direito](#)

[Baixar livros de Direitos humanos](#)

[Baixar livros de Economia](#)

[Baixar livros de Economia Doméstica](#)

[Baixar livros de Educação](#)

[Baixar livros de Educação - Trânsito](#)

[Baixar livros de Educação Física](#)

[Baixar livros de Engenharia Aeroespacial](#)

[Baixar livros de Farmácia](#)

[Baixar livros de Filosofia](#)

[Baixar livros de Física](#)

[Baixar livros de Geociências](#)

[Baixar livros de Geografia](#)

[Baixar livros de História](#)

[Baixar livros de Línguas](#)

[Baixar livros de Literatura](#)
[Baixar livros de Literatura de Cordel](#)
[Baixar livros de Literatura Infantil](#)
[Baixar livros de Matemática](#)
[Baixar livros de Medicina](#)
[Baixar livros de Medicina Veterinária](#)
[Baixar livros de Meio Ambiente](#)
[Baixar livros de Meteorologia](#)
[Baixar Monografias e TCC](#)
[Baixar livros Multidisciplinar](#)
[Baixar livros de Música](#)
[Baixar livros de Psicologia](#)
[Baixar livros de Química](#)
[Baixar livros de Saúde Coletiva](#)
[Baixar livros de Serviço Social](#)
[Baixar livros de Sociologia](#)
[Baixar livros de Teologia](#)
[Baixar livros de Trabalho](#)
[Baixar livros de Turismo](#)